

D. E.
andere
FILM

ENIGKE

5 JUNI '90

H. ACHTERNBUSCH - DER NEGER ERWIN

1980 - 93

Geboren in Munchen, 1930. Studies aan de kunstakademie van Nurnberg. Woonst in Buchendord, een Beiers gat. Schilder, dichter, schrijver (12 romans en verhalenbundels sinds 1969), teaterauteur (3 toneelstukken sinds 1978), akteur, leider van een eigen teatergezelschap, scenario-schrijver (o.a. van Herz aus Glas van Werner Herzog), kineast (10 films sinds 1974), maar bovenal: Beier.

Een intense haat-liefde-relatie met het conservatieve, bekrompen Beieren is dan ook het trauma dat heel het oeuvre van Achternbusch onderspant (en het zo volksverbonden herkenbaar maakt voor elke rechtgeaarde Vlaming). Een Beieren dat hij niet ontkent: al zijn verhalen spelen zich af in zijn eigen dorp en staan stijf van hoogblozende mädels en de kortademige dikhuiden in leren hozen. Maar een Beieren ook waarmee geen enkel kompromis, geen enkele discussie zelfs, mogelijk is. Gekonfronteerd met de mentale gevangenis van F.J. Strauss rest Achternbusch niets anders dan alleen de bergen in te trekken en jodelend een nietsontziende guerrilla van de absurditeit te beginnen. Tegenover de allesverslindende, meedogenloze normaliteit bestaat slechts één remedie: de georkestreerde waanzin.

Een waanzin die bij Achternbusch niet enkel verschijnt als de ultieme utopie, als concept (de oceaan overzwemen in Die Atlantikschwimmer, de aanbidding van chocolade paashaas in Der junge Mönch, Groenland in Servus Bayern, met een nijlpaard naar Afrika trekken in Der Neger Erwin), maar die tot systeem zelf van zijn denken wordt. De verhalen van Achternbusch gaan niet over waanzin, of verdedigen waanzin niet als uiteindelijke oplossing, ze zijn zelf gewoon waanzinnig. Zijn verhalen zijn onvertelbaar omdat zij drijven op hun eigen irrationele logica vol visuele en verbale associaties. In feite vormen zij de uitdrukking van de meest totale kritiek die denkbaar is op het doordeweekse, fatsoenlijke denken van alle normale mensen (dat zijn zij die ook zonder jenever die zes miljoen al lang vergeten zijn).

PAUL BOTTELBERGHS

Aan mijn Duitse cinema-broeders,

Ouwe sokken van literatoren, zoals Grass of Lenz, interesseren mij niet. Als ze in een kolenmijn afdalen laten ze hun pen toch achter. Ze zouden me niet interesseren indien deze schrijfkunstenaars, deze torsers van miljoenen boeken, niet model zouden staan voor de filmkunstenaars van West-Duitsland die in zich, zoals zwangere vrouwen, miljoenen films torsen. Ze zijn getraind, getraind met ijver en vlijt, met geweten en ellebogenwerk - maar ze hebben ver van het echte leven geoefend want ze hadden molenstenen rond hun nek.

Het zou een opluchting zijn als ze op hun stappen zouden terugkeren, terugkeren naar het leven in plaats van te pronken met hun grote werken en die paar fraaie dingen zonder veel kwaliteit uit te stallen. Hark Böhm, ga het melkmeisje begluren, wordt haar souteneur. Volker Schlöndorff, waarom wordt je geen belichter in plaats van al die moeite te doen? Op een keer zal het ook teveel worden voor iemand als Wim Wenders die dan ongetwijfeld tevreden met een elektrische trein zal gaan spelen. Fassbinder, laat de kamera voor wat hij is, ga liever worsten verkopen. En die grote sul van een Syberberg, zullen we hem maar aan de politie uitleveren? Hij zou een perfecte bureaukraat zijn. En Werner Herzog moet verkoper van waspoeder worden. Als hij zou beweren dat de Duitsers de beste verkopers van waspoeder in de wereld zijn, zou iedereen hem geloven. Maar in de diepte van zijn vals hart zou hij tegen

Herbert is net uit de gevangenis ontslagen, uitgedost als Alpendesperado. Hij pikt eieren, die hij in zijn Lederhosen wegstopt. Deze breekbare dingen moeten hem ertoe aanzetten voorzichtig met zijn pas verworven vrijheid om te springen. Zelfkontrolle, "das ist das Wichtigste". Maar al op het Münchener Hauptbahnhof heeft hij zichzelf niet meer onder kontrolle. Hij, die uit jaloezie zijn vrouw vermoord heeft, geeft er zichzelf uit voor de beroemde filmregisseur Herbert Achternbusch. Is hij het of is hij het niet? Een domme vrouwelijke reporter van de Bayerische Rundfunk weet het ook niet. In het interview vertelt hij dat hij al lang weg wil uit Beieren, het liefst van al naar Afrika. Maar de bergen stonden altijd in de weg. In plaats daarvan heeft hij films gemaakt, maar hij ervoer dat altijd als een gevangenisituatie. Hij wil vrij zijn, zegt hij, en hij gooit de lastige reporter uit de stoeltjeslift. Met een dikke bierwagenbestuurster bereikt hij weer de plaats van zijn misdaad, het gasthof "Zum Neger Erwin". In de herberg ontmoet hij zijn oude geliefde Susn. Vroeger werkte hij als 'neger' in deze herberg, vastgeketend aan een hondenhok. Twee mannen wedijveren nu om de vrijgekomen plaats van neger te kunnen innemen. In de schuur naast de herberg was vroeger een dierentuin, maar alle beesten zijn nu dood en opgezet. Alleen het zieke nijlpaard Mama Anita is er nog. Terwijl Susn op het toilet haar verloren liefdes beweent, zijn bij Herbert de eieren allang gebroken, en heeft hij aan iedere inwoner van het dorp een rol beloofd in zijn film. Het einde van de film is pure utopie: Herbert trekt er met de vrouw van zijn leven (wie anders dan Susn?) en met het nijlpaard vandoor. Over de Beierse Vooralpen, op weg naar Afrika?

zichzelf zeggen: "Ik heb hen dat maar gezegd om zelf als de beste waspoederverkoper te worden beschouwd." En Reinhard Hauff, zou die niet beter pastoor worden? Hij stapt toch al door de wereld met de stramheid van een dragonder. Ik groet Alexander Kluge die Der Starke Ferdinand gemaakt heeft: ga zo door, mijn zoon!

Dit alles wil niet zeggen: vergeet jullie woordkramerij en jullie filmische gemaaktheid. De film is droom, laat de taal architectuur zijn. Maar televisie-broeikasten en filmsubsidiëring doen weer nieuwe werken van de duisternis en de leugen ontluiken om ze aan onze hersenen vast te plakken. Zo kan er geen verstandhouding meer zijn tussen de mens en het scherm.

Vermits ik op dit ogenblik de enige Paus ben na de opeenvolgende dood van de twee laatste, maak ik van deze gelegenheid gebruik, om U, mijn broeders, mijn pontifikale groeten over te brengen.

Salve!

H.A.

P.S.:

Het is geen toeval dat ik drie van jullie niet vernoemd heb (Sinkel, Handke, Brustellin): een korte scheet zou volstaan om hun kwaliteiten te schetsen. Anderen ontsnappen helemaal aan wat voor kwalifikatie ook. En vrouwenfilms interesseren me toch niet.

Die Zeit van 20 oktober 1978.

TOT ZIENS !

VOLGENDE VERTONING OP 18 SEPTEMBER :

WILLOW SPRINGS - WERNER SCHROETER

NIAGARA - HENRY HATHAWAY